

Karotis Damar (Şah Damar) Tıkanıklığı Nedir?

Boyunun iki tarafında halk arasında şah damarı olarak bilinen sağ ve sol karotis arterler dediğimiz beynin kanlanmasını sağlayan atardamarlar bulunur. Bu damarların iç yüzeyinde zamanla kolesterolden zengin yağ plakları (ateromlar) birikerek damarda tıkanıklara yol açar. Oluşan plaklar yırtılarak kan ile teması sonrası pıhtı oluşmasına yol açabilir ve bu oluşan pıhtılar kopup beyin içindeki damarlara giderek felç denen hastalığa neden olabilir.

Damar tıkanıklığı niye oluşur?

Kalp krizine neden olan faktörler aynı zamanda şah damar tıkanıklıklarına da neden olmaktadır. Tıkanıklar damar duvarının iç yapısında bulunan endotelden en yüzey tabakanın bozulmasına neden olan ve pıhtılaşmayı artıran faktörler ile oluşur.

Bu faktörler:

İleri yaş,
Sigara içimi,
Kolesterol yüksekliği

Hipertansiyon
Diyabet (şeker hastalığı)
Ailede kalp ve damar hastalığı bulunmasıdır.

Şah damarı darlığı veya tıkanıklığı için belirtiler nelerdir?

Ciddi darlıklarda muayene sırasında boyunda üfürüm dediğimiz steteskop ile dinlenebilen sesler duyulabilir. Daha az darlıklarda ise herhangi bir muayene bulgusu olmadan kontrol amaçlı yapılan doppler ultrasonografide tespit edilebilir. Darlık ciddi olduğunda burada oluşan pıhtının kopup beyne gitmesi (emboli olması) ile görme kaybı, dilde peltekleşme, konuşma bozukluğu, kol ve bacaklarda uyuşukluk, kuvvet kaybı, oluşabilir. Beyne embolize olan pıhtı küçük olduğunda vücudun pıhtı eritme mekanizması bu pıhtıyı eritebilir ve oluşan şikayetler erken dönemde düzeler bu durum geçici iskemik atak (TİA) olarak isimlendirilir. Ancak daha büyük bir pıhtı embolize olduğunda vücudun pıhtı eritme mekanizması yetersiz kalacağından beyinde daha büyük bir alan etkilenir. Felç veya inme denilen ciddi bir duruma neden olabilir.

Teşhis ve tanı yöntemleri nelerdir?

Tanıda ilk olarak boyun renkli doppler ultrasonografisi kullanılırken kesin ve net tanısı, MR anjiyografi, BT anjiyografi veya klasik karotis anjiyografi ile konmaktadır. Hastanın özelliklerine ve başka hastalıklarına göre bu tanı metodlarından biri kullanılır.

Tedavide ilk yapılması gereken önlemler nelerdir?

Karotis arter hastalığını etkin bir şekilde tedavi etmek için yaşam tarzı değişiklikleri en önemli adımdır. Ayrıca hastalığın tedavisinde çeşitli ilaçlar kullanılır ve gerekli durumlarda cerrahi ya da stent tedavisi yapılır.

Karotis arter hastalığının ilerlemesini önlemek için aşağıdaki yaşam tarzı eğişiklikleri önerilir:

Sigara bırakılmalıdır,

Yüksek tansiyonun ve diyabet uygun şekilde tedavi edilmelidir,

Sağlıklı bir diyet (özelikle Akdeniz tipi)uygulanmalıdır

Aşırı kilolu olanlar kilo vermesi sağlanmalıdır,

Düzenli egzersiz yapılmalıdır. (haftada toplam en az 150 dakika olmalı)

Alkol alımı kısıtlanmalıdır.

Tedavi yöntemleri nelerdir?

Tedavide açık ameliyat (karotis endarterektomisi) ya da kapalı (endovasküler) yöntem uygun hastalarda uygulanabilir.

Stent işlemi nedir ve nasıl yapılır ?

Bu yöntem ile, kalp damarlarındakine benzer şekilde, şahdamarlarına da stent yerleştirme işlemi yapılmaktadır. İşlem sırasında beyne pıhtı atmaması için özel filtre sistemleri veya balon sistemleri ile beyin korunmaktadır. İşlem sırasında hasta uyanık olmakta, hastanın nörolojik durumu yakından izlenebilmekte ve komplikasyon gelişmediği takdirde, hasta birkaç gün içinde taburcu edilip aktif hayatına dönebilmektedir. Stent yönteminin sonuçları son çalışmalara göre cerrahi seçenekten kötü değildir ve tüm dünyada ve hastanemizde yaygın olarak uygulanmaktadır. Ameliyatı kaldıramayacak kadar riskli hastalarda en çok seçilen yöntemdir. Diğer grup hastalarda da, artık cerrahinin yerini almaya başlamıştır. Ancak, çok pıhtılı ve ülserli damar hastalığı olanlarda cerrahi yöntem tercih edilebilir. Stent işlemi sonrası 1 ay ikili kan sulandırıcı ilaç almak genellikle yeterlidir. Şah damarı stentleri ilaç salınımlı değildir.

Cerrahi (karotis endarterektomi):

Açık ameliyat lokal, spinal ya da genel anestezi ile yapılabilir. Darlığı oluşturan plak cerrahi olara çıkarılır. Hastanın 2-3 gün hastanede yatması yeterlidir.

Doç. Dr. Özkan CANDAN

Kardiyoloji Uzmanı